

การเลี้ยงปลาช่อน

พันธุ์ปลาช่อนที่เกรียงไกรฟาร์ม โดยท่านเกรียงไกร แสงพรเลิศ เป็นปลาช่อนที่ได้เพาะพันธุ์เอง โดยการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่ใหญ่และสมบูรณ์ มีอายุ 1 ปีขึ้นไป สำหรับอาหารที่เลี้ยง คือ เดิมใช้ปลาทะเลสด นำมาบดละเอียดให้ปลาช่อนกิน แต่การเลี้ยงด้วยปลาทะเลสดประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ปลาโตช้า ต้องใช้เวลาเลี้ยง 9-10 เดือน ถึงจะได้ขนาดที่ขายได้ ต้นทุนสูง ต้องถ่ายน้ำบ่อย บางช่วงปลาทะเลขาดแคลน ทำให้ปลาช่อนไม่โต แก้มคอบ ผอม ตัวเล็ก โดยแม่ค้าจะซื้อเป็นปลาตาก ราคาจะถูกกว่าปกติครึ่งหนึ่ง ดังนั้น จึงเปลี่ยนมาเลี้ยงโดยใช้อาหารเม็ดสำเร็จรูป ซึ่งต้นทุนถูกกว่า และไม่ต้องถ่ายน้ำบ่อย อัตราแลกเนื้อต่อปลาช่อน 1 ตัว ใช้อาหาร 2 กิโลกรัม แลกเนื้อปลาช่อนได้ 1 กิโลกรัม ต้นทุนปลาช่อน อยู่ที่ตัวละ 50 บาท ใช้เวลาเลี้ยง 7-8 เดือน การเลี้ยงปลาช่อนเนื้อที่ 1 ไร่ จะปล่อยปลาช่อนได้ 10,000 ตัวถึง 40,000 ตัว การเลี้ยงด้วยปลาทะเลสด อัตราแลกเนื้อต่อตัว คือ ใช้อาหาร 5-10 กิโลกรัม แลกเนื้อปลาได้ 1 กิโลกรัม ต้นทุนจะอยู่ที่ตัวละ 70 บาท ใช้เวลาเลี้ยง 10 เดือน ซึ่งต้นทุนจะสูงกว่าการเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูป

อุปนิสัย

โดยธรรมชาติปลาช่อนเป็นปลาประเภทกินเนื้อ กินสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำ รวมทั้งปลาขนาดเล็ก และแมลงในน้ำชนิดต่างๆ เป็นอาหาร เมื่ออาหารขาดแคลนปลาจะมีพฤติกรรมกินกันเอง โดยปลาช่อนตัวใหญ่จะกินปลาตัวเล็ก

1. การเพาะพันธุ์ปลาช่อน

- การเตรียมพ่อแม่พันธุ์ ถ้าต้องการให้ปลาขนาดใหญ่เร็ว ควรให้ลูกปลายี่สกเทศมีชีวิตเป็นอาหารควบคู่กับการให้อาหารเม็ดด้วย อัตราลูกปลายี่สกเทศ 10 ตัวต่อปลาช่อน 1 ตัวต่อ 1 วัน

- การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ ต้องเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ เพื่อความสะดวกในการเพาะและปลาไม่เครียดหรือบอบช้ำ ซึ่งมีผลดีต่อการฉีดฮอร์โมน ถ้าต้องการให้แม่ปลาท้องดี ควรเปลี่ยนถ่ายน้ำทั้งบ่อสัปดาห์ละครั้ง

- การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ ต้องทำด้วยความรวดเร็วเฉพาะลักษณะภายนอกคร่าวๆ อย่าใช้เวลาคัดเลือกนาน อย่าให้ปลาจับเมื่อออกมามาก เพราะจะทำให้ปลาอ่อนแอติดโรค ได้ง่าย พ่อปลาควรเลือกตัวที่ผอมเพรียว หัวโต ครีบต่างๆยาว และมีอายุมากกว่าแม่ปลา หรือมีอายุตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป พ่อแม่ขนาดเฉลี่ย 500-800 กรัม คัดเลือกขนาดเท่ากันจับคู่ผสมพันธุ์

- การฉีดฮอร์โมน ควรทำอย่างรวดเร็ว ขณะฉีดปลาต้องอยู่ในน้ำตลอดเวลา

- การผสมพันธุ์ ขณะผสมพันธุ์พ่อแม่ปลาต้องการที่เงียบสงบ ดังนั้น ถึงเพาะควรจัดให้อยู่ในที่เงียบสงบ ไม่พลุกพล่านและไม่รบกวนปลา

- การฟักไข่หลังฟักไข่จะมีไข่บางส่วนเสีย ควรช้อนทิ้งเป็นระยะๆ โดยใช้กระชอนขนาดช่องตาเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 มิลลิเมตร โดยช้อนทิ้งให้หมดเพราะปล่อยให้ลอยไว้จะทำให้เกิดเชื้อรา ควรมีน้ำไหลผ่านตลอด การฟักไข่ระบบน้ำปิดและมีระบบกรองที่ดีจะมีประสิทธิภาพกว่าระบบเปิด

- การอนุบาลเบื้องต้น จะไม่ปล่อยให้ลูกปลาอยู่ในถังฟักนานเกิน 3 วันหลังจากถูกอาหารยุบเพราะลูกปลาจะกินกันเองเนื่องจากขาดอาหาร ระยะเวลาที่ลูกปลาจะกินอาหารจุกมาก

- การอนุบาลในบ่อดิน ระหว่างการอนุบาล ต้องเสริมไรแดงให้ด้วย ปริมาณมากเท่าที่จะให้ได้ บางครั้งไรแดงเกิดเองในบ่ออนุบาล ก็ไม่จำเป็นต้องให้เพิ่ม

2. การเตรียมบ่อ

การเลี้ยงปลาช่อนเพื่อให้ได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการนั้น นิยมเลี้ยงในบ่อดิน ซึ่งมีหลักการเตรียมบ่อดินเหมือนกับการเตรียมบ่อเลี้ยงปลาทั่วไป ดังนี้

1. ตากบ่อให้แห้ง

2. ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน ในอัตราประมาณ 60 – 100 กิโลกรัม / ไร่ ทิ้งไว้ประมาณ 5 – 7 วัน

3. ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติสำหรับลูกปลา ในอัตราประมาณ 40 – 80 กิโลกรัม/ไร่

4. สูบน้ำเข้าบ่อโดยกรองน้ำเพื่อไม่ให้ศัตรูของลูกปลาดูดเข้ามา กับน้ำ จนกระทั่งมีระดับน้ำลึก 30-40 เซนติเมตร ทิ้งระยะไว้ 1 – 2 วัน จึงปล่อยลูกปลา ลูกปลาจะได้มีอาหารกินหลังจากที่ได้เตรียมอาหารธรรมชาติในบ่อ (ข้อ 3) เรียบร้อยแล้ว

5. ก่อนปล่อยลูกปลาลงบ่อเลี้ยงจะต้องปรับสภาพอุณหภูมิของน้ำ ในขณะลำเลียงและบ่อให้ใกล้เคียงกัน สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปลาควรเป็นตอนเย็นหรือตอนเช้า

3. การเลี้ยงปลาช่อนด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูป

ขั้นตอนการเลี้ยง

ปลาช่อนแม้จะเป็นปลากินเนื้อ แต่สามารถฝึก ให้กินอาหารเม็ดสำเร็จรูปได้และปลาช่อนที่ได้จากการเพาะในปัจจุบันลูกปลาชอบรับอาหารชนิดเม็ดตั้งแต่เล็ก

- อัตราการปล่อย

ลูกปลาน้ำหนัก 27-28 ตัว/กิโลกรัม ควรปล่อยในอัตรา 700 กิโลกรัมหรือประมาณ 20,000 ตัวต่อ 1 ไร่ ช่วงเวลาที่ทำการปล่อย เช้าหรือเย็น เพราะแดดไม่จัดจนเกินไปและควรคัดลูกปลาให้มีขนาดใกล้เคียงกันมากที่สุด

- อาหารและการให้อาหาร

เมื่อปล่อยลูกปลาลงในบ่อแล้ว ควรปล่อยให้ลูกปลาพักฟื้นจากการลำเลียงประมาณ 3-4 วัน จากนั้นจึงเริ่มให้อาหารซึ่งเป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูปโปรตีน 40-45 เปอร์เซ็นต์ โดย 2 เดือนแรกให้อาหาร 3 มื้อ เช้า เที่ยง เย็น แต่ละมื้อให้ประมาณ 9-10 กิโลกรัม เป็นอาหารเม็ดขนาดเล็กช่วงเดือนที่ 3 และ 4 ลดโปรตีนลงเหลือ 35-40 เปอร์เซ็นต์ ลดการให้อาหารเหลือ 2 มื้อ คือ เช้าและเย็น โดยให้ปริมาณ มื้อละ 20 กิโลกรัม จากนั้นเมื่อปลาอายุเข้าเดือนที่ 5 จะให้อาหารเพิ่มเป็นมื้อละ 30 กิโลกรัม ลักษณะการให้อาหารจะเดินหว่านรอบๆบ่อ

- การเปลี่ยนถ่ายน้ำ

เปลี่ยนถ่ายน้ำเดือนละ 1-2 ครั้ง หรือมากกว่า เพราะการถ่ายน้ำบ่อย ๆ เป็นผลดีต่อการเจริญเติบโตของปลา การเลี้ยงด้วยอาหารเม็ด น้ำไม่เน่าเสียง่ายเหมือนที่เลี้ยงด้วยอาหารสด

- การป้องกันโรค

การเลี้ยงปลาช่อนด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูป ดูแลง่ายเพราะอาหารไม่จมน้ำ ขณะที่ให้อาหารสดจมน้ำ ถ้าเหลือจะเน่าเสียทำให้น้ำเน่า เป็นสาเหตุหนึ่งที่จะเกิดโรค แต่อย่างไรก็ตามการเกิดโรคของปลาจะต้องจัดการเรื่องอื่นๆ ประกอบด้วยการป้องกันจึงจะได้ผล ซึ่งจะดำเนินการโดยเมื่อเลี้ยงได้ 15 วัน ก็เริ่มคุมหรือป้องกันโรคด้วยการใช้ยาออกซิเตตราไซคลินคลุกกับอาหารให้ปลากิน 1 - 2 ครั้งต่อเดือน ในปริมาณยา 20 กรัมต่ออาหาร 1 กิโลกรัม

4. โรคปลาและการป้องกัน

โรคพยาธิและอาการของปลาช่อนส่วนใหญ่ได้แก่

1. โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย คือ แอโร โมนาส โฮโดรฟิลา เฟลคซิแบคเตอร์ คอลัม นาริส และไมโครแบคทีเรีย อาการของโรคโดยทั่วไปที่พบ ได้แก่ ผิวหนังบริเวณเกล็ดเกิดแผลที่มีลักษณะซ้ำเป็นจุดแดง ๆ สีดำตัวซีดหรือดำขาว เมื่อกมากผิดปกติ เกล็ดหลุด แผลเน่าเปื่อย ว่ายน้ำผิดปกติ เสียการทรงตัวหรือตะแคงข้าง เอาตัวซุกขอบบ่อ ครีบเปื่อยแห้ง ตาฟางหรือตาขุ่นขาว ตาบอด ปลาจะกินอาหารน้อยลง

2. โรคที่เกิดจากพยาธิภายนอก อาทิ เห็บระฆัง ปลิงใส ฯลฯ พยาธิเห็บระฆังจะทำให้เกิดอาการระคายเคือง เป็นแผลขนาดเล็กตามผิวหนังและเหงือก การรักษา ใช้ฟอร์มาลิน 150-200 ลิตร ต่อน้ำ 1,000 ลิตร แช่ประมาณ 1 ชั่วโมง หรือ 25-50 ซีซี. ต่อน้ำ 1,000 ลิตร แช่ประมาณ 24 ชั่วโมง

3. โรคที่เกิดจากพยาธิภายใน เช่น พยาธิหัวหนาม พบในลำไส้ ลักษณะอาการตัวพอมและกินอาหารลดลง การรักษา ใช้ยาถ่ายพยาธิแต่ทางที่ดีควรใช้วิธีป้องกัน

5. วิธีป้องกันโรค

ในฟาร์มที่มีการจัดการที่ดีจะไม่ค่อยประสบปัญหาปลาเป็นโรค แต่ในฟาร์มที่มีการจัดการไม่ดี ปัญหาปลาเป็นโรคตาย มักจะเกิดขึ้นเสมอ บางครั้งปลาอาจตายในระหว่างการเลี้ยง สูงถึง 60-70 เปอร์เซ็นต์ ประกอบกับปลาเปิด ที่นำมาใช้เลี้ยงในปัจจุบัน คุณภาพมักจะไม่สดเท่าที่ควรและหากมีเศษอาหารเหลือตกค้างในบ่อ จะทำให้อบเกิดการเน่าเสียเป็นเหตุให้ปลาตาย ดังนั้น จึงควรมีวิธีป้องกันดังนี้คือ

1. ควรเตรียมบ่อและน้ำตามวิธีการที่เหมาะสมและปลอดภัยก่อนปล่อยลูกปลา
2. ซื้อพันธุ์ปลาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ปลาที่มีสุขภาพแข็งแรงและปราศจากโรค
3. หมั่นตรวจดูอาการของปลาอย่างสม่ำเสมอ ถ้าเห็นอาการผิดปกติต้องรีบหาสาเหตุและแก้ไขโดยเร็ว

4. หลังจากปล่อยปลาลงเลี้ยงแล้ว 3-4 วัน ควรสาดฟอร์มาลิน 2-3 ลิตรต่อปริมาณ/ปริมาตรน้ำ 100 ตัน และหากปลาที่เลี้ยง เกิดโรคพยาธิภายนอก ให้แก้ไขโดย สาดฟอร์มาลิน ในอัตรา 4-5 ลิตรต่อปริมาณ/ปริมาตรน้ำ 100 ตัน (การใช้ฟอร์มาลิน ควรระวังเรื่องปริมาณออกซิเจนในน้ำ ถ้าต่ำมากควรมีการให้อากาศด้วย)

5. เปลี่ยนถ่ายน้ำจากระดับพื้นบ่ออย่างสม่ำเสมอ

6. อย่าให้อาหารมากเกินไปเกินความต้องการของปลา

6. ต้นทุนการผลิตปลาช่อนที่เลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำเร็จรูป

ต้นทุนการเลี้ยงปลาช่อน เฉลี่ยต่อไร่

1. ค่าลูกพันธุ์ปลาใช้ 10,000 ตัว/ไร่ ตัวละ 2 บาท เป็นเงิน 20,000 บาท
  2. ค่าอาหารใช้ 240 กระสอบ ๆ ละ 20 กก. ราคากระสอบละ 610 บาท 146,400 บาท
  3. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด (ค่าปุ๋ยนขาว ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมัน ค่ายาและสารเคมี) 10,000 บาท
- (รวมค่าใช้จ่าย) 176,400 บาท

- การเลี้ยงปลา 10,000 ตัว จะได้ ปลา 3,000 กิโลกรัม
- หากขาย ได้ราคา กิโลกรัมละ 80 บาท จะขายได้เป็นเงิน 3,000 กก. x 80 บาท เป็นเงิน 240,000 บาท จะมีกำไร 63,600 บาท
- ปัจจุบันราคาปลาช่อน กิโลกรัมละ 130 บาท จะขายได้เป็นเงิน 3,000 กก. x 130 บาท เป็นเงิน 390,000 บาท จะมีกำไร 213,600 บาท

*** ต้องการรายละเอียด (เพิ่มเติม) สามารถติดต่อได้ที่

แหล่งข้อมูล

โดย : นายเกรียงไกร แสงพรเลิศ

ที่อยู่ : หมู่ 8 ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เบอร์โทรศัพท์ : 081-1907471